

Sisteme de impozitare în Uniunea Europeană

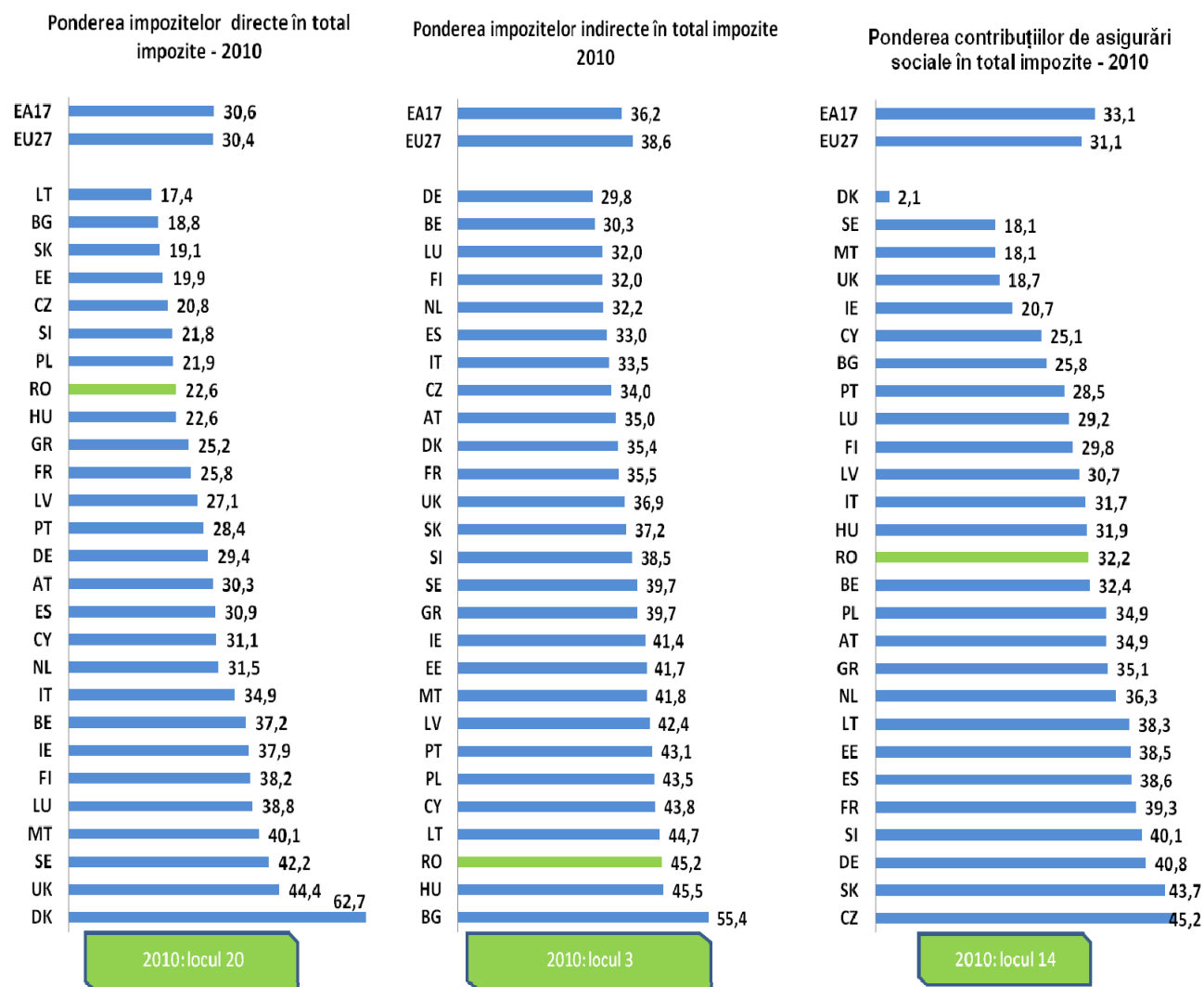
Lucrarea de față prezintă o comparație succintă a sistemului de impozitare din România comparativ cu un eșantion de țări din cadrul U.E., ținând cont de caracteristicile principale ale sistemelor de impozitare din perspectiva contribuției impozitelor directe, indirecte și a contribuțiilor sociale la realizarea veniturilor bugetare.

Din analiza sistemelor de impozitare în rândul statelor membre ale U.E., reiese că dacă la nivelul UE15, ponderile taxelor directe, indirecte și a contribuțiilor sunt relativ egale, în noile state membre impozitarea directă ocupă o pondere mai mică în total venituri.

Cea mai mică **pondere a impozitelor directe** în total impozite la nivelul anului 2010 o are Lituania (numai 17,4%), urmată de Bulgaria (18,8%) și Slovacia (19,1%)¹. Toate aceste țări au adoptat sisteme de impozitare cu cote fixe care conduc la o reducere puternică a impozitelor directe față de cele indirecte.

România ocupă la nivelul anului 2010, locul 3 în ceea ce privește **ponderea impozitelor indirecte** (45,2%) în total impozite, primele poziții fiind ocupate de Ungaria (45,5%) și Bulgaria (55,4%).

Sistemele de taxare din Germania și Franța, care pun accent pe **contribuțiile de asigurări sociale** sunt la polul opus cu cele din Danemarca, Suedia și Marea Britanie, unde ponderea contribuțiilor sociale în totalul veniturilor este redusă².

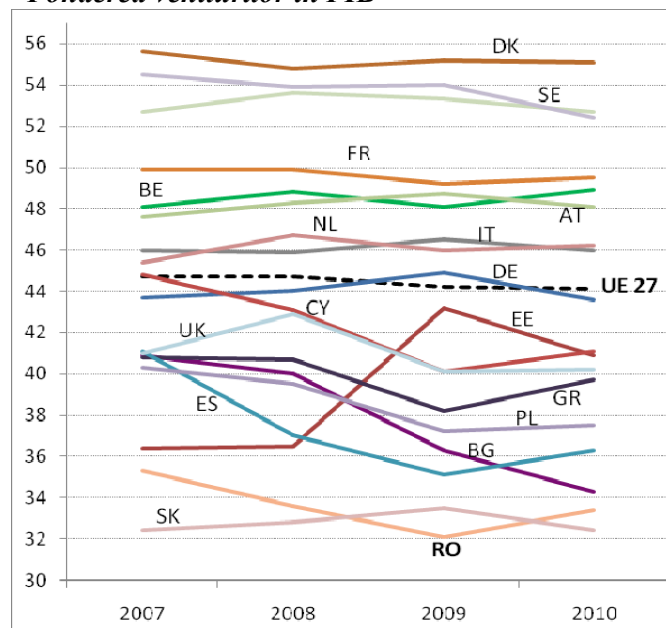
¹ Țări care împreună cu România pun accent pe impozitarea indirectă

² Accentul în aceste state este pus pe impozitele directe

Statele cu cea mai mare pondere a veniturilor în PIB sunt statele care se bazează pe impozitarea directă (FR, DK, BE, AT, NL, IT)

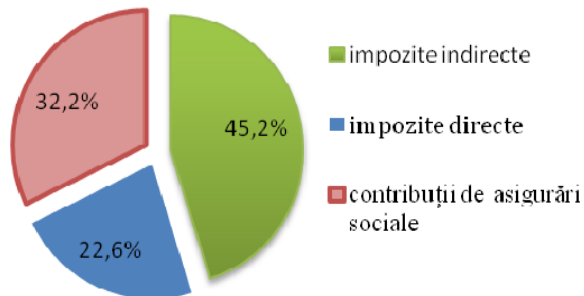
O dată cu declanșarea crizei se observă o volatilitate ridicată a ponderii veniturilor în PIB pentru țările care au la bază impozitarea indirectă (EE, BG, RO, PL).

Ponderea veniturilor în PIB

State care au la baza sistemului de impozitare impozitele indirecte – anul 2010

România

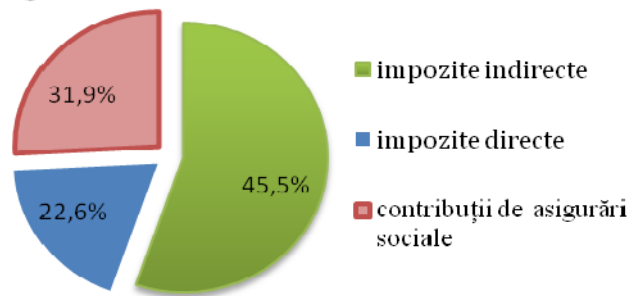

Structura sistemului de impozitare din România:

Începând din anul 2010, Romania ocupă locul trei în UE27 în ceea ce privește dependența de **taxarea indirectă**, cu o pondere de 45.2% în total venituri, comparativ cu 38.6% media UE27.

Ponderea contribuțiilor sociale în total venituri a fost de 32.2% (31.1% UE27), în timp ce impozitarea directă reprezenta 22.6% din total venituri (UE27 30.4%).

Ungaria

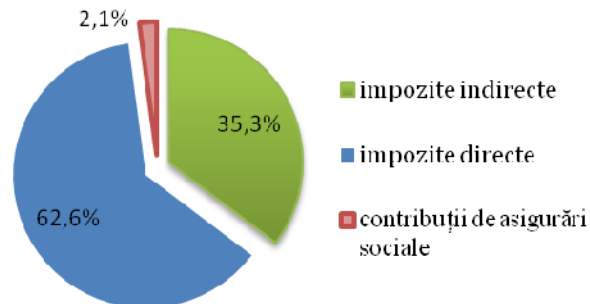

Structura sistemului de impozitare din Ungaria:

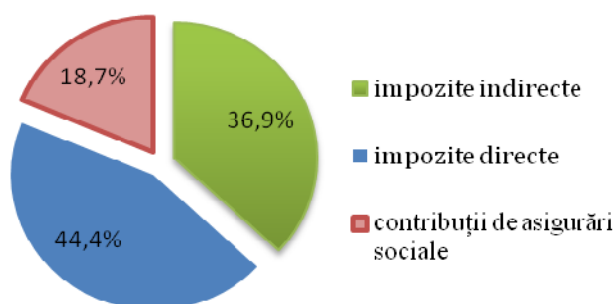
Veniturile provenite din impozitarea indirect reprezintă o pondere substanțială în total venituri, la nivelul anului 2010 această pondere reprezentând 45.5%, a doua cea mai mare pondere din UE27. Veniturile încasate din TVA au reprezentat 8.7% din PIB, cu 1,1 pp peste media UE27.

Contribuțiile sociale aveau în anul 2010 o pondere de 45,5% în total venituri (12% din PIB, peste media UE27). Cea mai mare parte este plătită de angajatori.

Danemarca

Marea Britanie

Structura sistemului de impozitare din Danemarca:

Taxarea directă reprezintă 62.7% din totalul veniturilor (30.4% UE27). Impozitul pe venitul persoanelor fizice reprezintă 51.1% din totalul veniturilor în anul 2010.

Ponderea impozitelor indirecte a fost de 35.4%, cu mult sub media UE27 (38.6%).

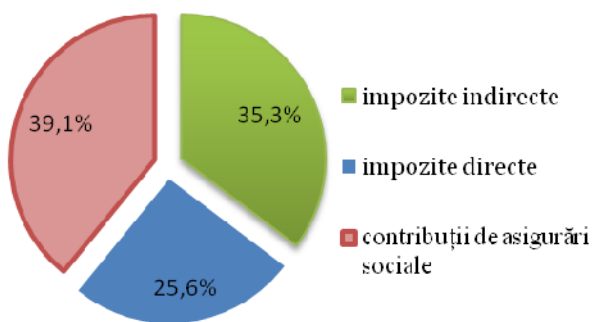
Ca urmare a încasărilor scăzute din **Contribuțiile sociale** (2,1% în total venituri), majoritatea cheltuielilor cu protecția socială sunt finanțate mai ales din încasările din impozitul pe venit.

Structura sistemului de impozitare din Marea Britanie:

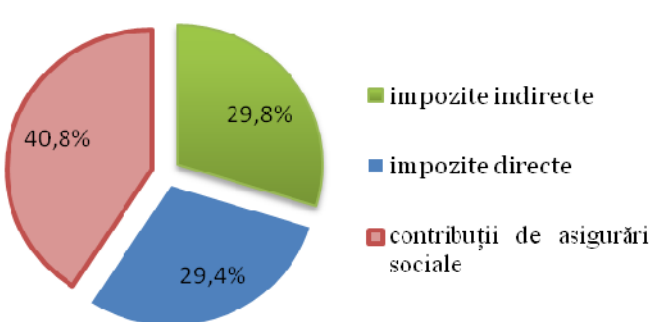
Pondere ridicată a impozitarii directe, principala sursă a veniturilor bugetare cu o pondere de 44.4% în total venituri (15.8% din PIB, a cincea cea mai mare pondere printre statele membre). Veniturile din impozitul pe persoane fizice au reprezentat 10,1% din PIB în 2010, în timp ce ponderea impozitului pe profit a crescut de la 4.0% din PIB între 2002-2006, la 3.1% din PIB în anul 2010 (peste media UE27(2.7%)).

Taxarea indirectă deține o pondere de 36.9% în total venituri, în timp ce **contribuțiile sociale** dețin o pondere de numai 18.7%, a patra cea mai mică pondere dintre statele membre după Danemarca, Suedia și Malta.

Franța

Germania

Structura sistemului de impozitare din Franța:

Ponderea impozitelor indirecte a fost în 2010 de 35,3%, iar ca procent în PIB 15.1%, peste media UE27(13.5%).

Ponderea impozitelor directe a fost de 39,1% în total venituri și 11% în PIB (sub media UE).

Contribuțiile sociale dețin o pondere de 39,1% în total venituri și 16,7% în PIB fiind cea mai mare pondere la nivelul UE27. Contribuțiile angajatorilor reprezintă mai mult de două treimi din contribuțiile sociale (ca procent în PIB, cu 70% peste media UE27).

Structura sistemului de impozitare din Germania:

Pondere ridicată în total venituri a **contribuțiilor sociale** (40.8%, EU-27 31.1%).

Taxarea directă deține o pondere de 29.4% în total venituri, aproximativ același nivel cu cel al **taxării indirecte** (29.8%). La nivelul anului 2007 a avut loc reorientarea impozitării dinspre contribuțiile de asigurări, către impozitarea directă, dar mai ales către cea indirectă. Această modificare a survenit ca urmare a creșterii cotei la TVA cu 3pp și reducerii contribuțiilor pentru ajutorul de șomaj.

În Germania, ponderea în PIB a contribuțiilor de asigurări sociale de stat este cu 4.6 pp peste media UE, ca urmare a contribuțiilor plătite de angajați (locul 2 în UE27) și angajatori (la nivelul mediei UE27).

ROMÂNIA

Impozitul pe venitul persoanelor fizice: Începând din 2005, cota unică de impozitare de 16% aplicată și pe impozitul pe profit, a înlocuit sistemul de cote progresive cu patru tranșe de impozitare (între 18% și 40%). Această cotă se aplică, în general, veniturilor din activități independente, drepturilor de autor, veniturilor din bunuri mobile și imobile (cum ar fi chiriile), câștigurilor de capital și de asemenea, veniturilor din dobânzi. Sistemul electronic național de plată a fost lansat în martie 2011.

Impozitul pe profit: Din 2005 se aplica cota unică de 16% aplicată asupra profitului impozabil. Persoana juridică română care distribuie/plătește dividende către o altă persoană juridică română are obligația să rețină, să declare și să plătească impozitul pe dividende stabilit prin aplicarea unei cote de impozit de 16% asupra dividendului brut distribuit/plătit unei persoane juridice române. Înainte de 2005 cota de impozitare era de 25%. Câștigurile din capital reprezintă venituri supuse reglementărilor privind impozitul pe profit, neexistând reglementări separate ale acestui impozit.

Începând cu 1 mai 2009 până în octombrie 2010 a existat o alternativă de calcul pentru plata impozitului pe profit, reprezentată de impozitul minim anual stabilit în funcție de veniturile totale anuale. În prezent IMM-urile pot opta între plata imp pe profit și a imp pe venit (cifra de afaceri).

TVA și accize: Cota standard de TVA este de 24%. O cotă redusă de 9% se aplică asupra bunurilor cum ar fi: produsele farmaceutice, echipamente medicale pentru persoanele cu handicap, cărți, ziare, accesul la servicii culturale și de cazare la un hotel. Începând din 2009, se aplică o cotă redusă de 5% pentru livrarea de locuințe sociale, inclusiv a terenurilor pe care sunt construite. Definiția de persoană impozabilă a fost extinsă. Scutirile de TVA fără drept de deducere se aplică, printre altele, tratamentelor medicale, unor activități culturale, educaționale și serviciilor publice poștale, anumitor tranzacții bancare și financiare, de asigurare și reasigurare.

Taxe pe avere și tranzacții: În România nu există impozite nete pe avere, nici pe donații sau moșteniri. Proprietățile imobiliare sunt supuse unui impozit local pe clădiri. Impozitul se percepe în cote variabile, 0,1% pentru clădirile deținute de persoane fizice și între 0,25% și 1,5% pentru clădirile deținute de companii. În cazul în care clădirea nu a fost reevaluată în ultimii trei ani, tarifele pentru clădirile aflate în proprietatea companiei variază de la 5% la 10%. Terenurile aflate atât în interiorul cât și în afara limitelor orașului sunt, în general, supuse impozitului local pe teren. Impozitele locale au crescut cu aproximativ 20% în 2010.

Contribuțiile sociale obligatorii: Contribuțiile de asigurări sociale de stat se plătesc, atât de angajator, cât și de angajat. Începând cu 1 februarie 2009, angajații cu condiții normale de muncă trebuie să contribuie pentru asigurările sociale de stat cu 10,5%, iar angajatorii cu 20,8%. În anumite cazuri se pot aplica cote mai mari pentru angajatori. Angajații și angajatorii contribuie și la fondul de asigurări de sănătate (10,7%) și la fondul de șomaj (1%). Angajatorul trebuie să plătească contribuții suplimentare la Fondul de accidente de muncă și boli profesionale și la Fondul de garantarea a creanțelor.

UNGARIA

Impozitul pe venitul persoanelor fizice: Începând cu 1 ianuarie 2011, sistemul de impozitare progresiv a fost înlocuit cu cota unică de 16%. Acesta se aplică nu numai la salarii, ci la toate categoriile de venituri supuse impozitului pe venit, cum ar fi vânzarea de bunuri imobiliare, dividende și dobânzi. Tot atunci, a fost introdus un nou sistem privind creditul fiscal. Guvernul a crescut în mod semnificativ alocațiile copiilor. Familiile cu unul sau mai mulți copii pot reduce plata impozitului pe venit cu până la 110 euro/copil.

Impozitul pe profit: În ultimii ani a existat o tendință puternică de reducere a cotelor impozitului pe profit, în special în noile state membre. În acest context, a fost introdus o cotă a impozitului pe profit de 18% în 1995, diminuată până la 16% în 2004. Deși începând cu 1 ianuarie 2010, a fost lărgită baza de impozitare, iar cota a fost majorată până la 19% (cu excepția cotei de 10% încă aplicabilă pentru baza de impozitare mai mică de 500 mil HUF³), aplicarea taxei de solidaritate de 4% a fost întreruptă, conducând la scăderea poverii fiscale cu 1 pp. Întreprinderile mici⁴ pot alege regimul simplificat de impozitare al profitului cu o cotă totală de 37% din cifra de afaceri. Municipaliitățile mai pot percepe o taxă pe afacerile locale de până la 2% pentru anumite activități. Începând cu anul 2010 o fost introdusă o suprataxă pe activitatea instituțiilor financiare.

TVA și accize: Cota standard TVA a crescut de la 20% la 25% în iulie 2009 și la 27% în 2012, în timp ce o cotă redusă de 18% se aplică pentru lapte, produse din lapte, pâine, produse de panificație, servicii de cazare. Cota TVA pentru serviciile de încălzire a fost redusă la 18% în anul 2009. Începând cu anul 2010 aceasta se situează la un nivel de 5%, cotă care se mai aplică și la medicamente, cărți, ziare. În 2009 și 2010, au crescut **accizele** la tutun, alcool și combustibil. Creșterea suplimentară în 2011 a accizelor pentru produsele din tutun este în conformitate cu Directiva 2008/118/CE. Accizele la alcool, combustibili și tutun (aceasta din urmă în două etape, în februarie și în iulie) au crescut și în anul 2012.

Alte taxe: De la 1 ianuarie 2009, o nouă taxă a fost percepută furnizorilor de energie - taxa specială de energie. Municipaliitățile pot percepe o taxă imobiliară pe clădiri și terenuri, cu toate acestea, pentru cele mai multe dintre ele nivelul cotelor este nesemnificativ.

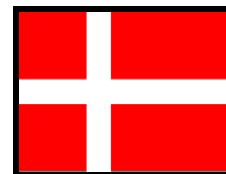

Contribuții de asigurări sociale de stat: În 2012, contribuțiile **angajatorilor** se ridică la 28,5% fiind constituite din: o contribuție pentru specializări (1,5%), o contribuție de pensii, o contribuție de asigurări de sănătate și o contribuție la fondul de șomaj. Ultimele trei se ridică la 27% și sunt redenumite colectiv "taxa contribuției sociale" începând cu 2012. Contribuția **angajaților** este compusă din: o contribuție de pensie de 10% o contribuție de sănătate de 7% (crescută cu 1 pp față de 2011) și o contribuție la fond de șomaj de 1,5%. Un credit fiscal egal cu 20% din plățile la fondurile de pensii facultative sau conturi de economisire sunt prevăzute până la aproximativ 320 € pe an.

³ pragul a fost crescut de zece ori în luna iulie 2010 de la 50 milioane HUF

⁴ cu mai puțin de 30 milioane HUF (€ 97 000) cifra de afaceri

DANEMARCA

Impozitul pe venitul persoanelor fizice: Este caracterizat de rate medii și marginale relativ ridicate. Contribuabilii persoane fizice plătesc 8% din câștig salarial brut înaintea oricărei deduceri. Ca și în alte țări nordice taxele locale joacă un rol important. Cota medie a impozitului pe venit local este de 25,7%. Există o deducere personală de 5765€. Pentru veniturile din dividende, precum și pentru câștigurile din titluri de valoare se utilizează două cote: una de 27% și una de 42% în funcție de nivelul acestora.

Impozitul pe profit: Cota impozitului pe profit a fost redusă de la 30% în 2005 la 25% în 2007. Deși nu există nicio taxă pe profit la nivel local, municipalitățile primesc o parte din veniturile încasate din impozitul pe profit. Începând cu 2004 s-au introdus norme de consolidare fiscală națională obligatorii pentru unitățile permanente și filialele rezidente, în timp ce grupurile rezidente legate de filiale ale societăților nerezidente pot aplica pentru consolidarea internațională. Amortizarea se realizează în line dreaptă pentru o perioadă de peste 20 de ani pentru clădirile folosite pentru afaceri (nu birouri) și descrescător pentru mașini și echipamente (până la 25%). Rata de amortizare pentru clădiri a fost redusă de la 5% la 4% în 2008 ca parte a reformei impozitului pe profit, prin extinderea perioadei până la 25 de ani. Rata de amortizare a infrastructurii a fost de asemenea redusă de la 25% la 7% în 2008. Rata de amortizare pentru bărci, sonde de foraj, aeronave și trenuri este redusă treptat de la 25% în 2007 la 15% în 2016.

TVA și accize: Cota standard la TVA este 25%, doar ziarele sunt fiind impozitate cu cota zero. Ca parte a finanțării reformei fiscale din 2009, taxele pe energie, exceptând benzina și motorina, sunt crescute cu 15% , iar afacerile și industria vor plăti taxa pe energie în viitor la o cotă de 15 DKK / GJ (2 euro/GJ)⁵. Taxa pe energie a fost indexată cu inflația din 2008 și reforma fiscală prevede continuarea indexării începând cu 2016.

Impozitele pe avere: Imobilele sunt supuse impozitului pe bunurile imobiliare. Cotele variază între 1,6% și 3,4%.

Contribuții de asigurări sociale de stat: Contribuțiile sociale joacă un rol limitat în Danemarca.

⁵ va fi implementată de tot din 2013

MAREA BRITANIE

Impozitul pe venitul persoanelor fizice: Cotele impozitului pe venit sunt de 20% și respectiv 40%. O cotă mai mare (50%) se aplică veniturilor anuale peste 150.000 GBP din 2010, care urmează să fie redusă la 45% începând cu aprilie 2013. Deducerile personale mai ridicate sunt valabile pentru cei cu vârsta minimă de 65 de ani. Cotele impozitului veniturilor din capital începând cu iunie 2010 sunt de 18% și 28% în funcție de venitul total. O cotă de 10% se aplică pentru câștigurile din activități antreprenoriale. Pentru dividende se aplică 3 cote: 10% cota inițială, 32,5% cota superioară și 42,5% o cotă adițională. Deducerile pentru taxele succesoriale sunt înghețate la nivelul din aprilie 2009 pentru persoane fizice, până în 2014-2015. O cotă de 40% se aplică peste acest prag.

Impozitul pe profit: Există două cote: o cotă standard de 24% începând cu aprilie 2012 și o cotă pentru profituri reduse de 20% începând cu aprilie 2011. Un credit fiscal pentru R&D este disponibil pe baza a două scheme în funcție de mărimea companiei/ organizației.

TVA și accize: Din 2011 cota standard a TVA-ului a crescut de la 17,5% la 20%⁶. O cotă redusă de 5% se aplică, de exemplu pentru combustibil și energie. Cota zero este folosită pe scară largă și se aplică la unele produse alimentare, cărți, construcții noi, transport de pasageri, unele acțiuni de caritate și pentru îmbrăcăminte de copii și încălțăminte.

Cotele accizelor la băuturile alcoolice⁷ au fost crescute cu 2% peste nivelul inflației. În vederea îmbunătățirii sănătății publice, au fost crescute cotele accizelor la tutun cu 2% peste nivelul inflației.

Impozitul pe proprietate: Taxa de timbru pentru terenuri și proprietăți variază între 0% și 4%, în funcție de valoarea tranzacției (cu deduceri semnificative în calitate de prim cumpărător). Din 2012 o nouă cotă de 7% se aplică la achiziția unei proprietăți rezidențiale peste 2 mil. GBP.

Contribuții de asigurări sociale de stat: Există mai multe clase pentru contribuțiile naționale de asigurări:

- Clasa 1 pentru angajați și angajatori;
- Clasa 2 pentru activități independente (2,65 GBP pe săptămână);
- Clasa 3 pentru contribuții voluntare (fixate la 13,25 GBP pe săptămână);
- Clasa 4 pentru activități independente la o cotă de 9% pentru profiturile între 7.605 - 4.2475 GBP pe an și o cotă de 2% pentru profiturile care depășesc acest prag.

⁶ între 1 decembrie 2008 și 31 decembrie 2009, cota a fost temporar redusă la 15%).

⁷ A fost introdusă o nouă taxă pe consumul de bere, cu rol de a descuraja consumul

FRANȚA

Impozitul pe venitul persoanelor fizice: se percepe anual, aplicându-se asupra venitului anual global, pe un sistem de cote progresive. Pentru 2012, cea mai mare cotă de impozitare este de 41%⁸. O caracteristică de remarcat a sistemului este numărul mare de praguri și scutiri aplicate. Ca răspuns la criză, în anul 2009 s-a introdus o reducere temporară a impozitului pentru gospodăriile cu venituri mici. Veniturile din investiții și câștigurile din capital sunt impozitate cu o rată fixă de 19%. În anul 2006, nivelul de impozitare a veniturilor a fost revizuit prin reducerea numărului de tranșe de venit și scăderea cotelor de impozitare. Creditul fiscal pe venitul câștigat a fost majorat cu 50%. Valoarea totală a impozitelor plătite de către persoanele fizice, inclusiv a impozitului pe venit, pe avere și a taxelor locale, a fost plafonată la 50% din venitul lor (bouclier fiscal). Acest sistem va fi desființat începând cu anul 2013.

Impozitul pe profit: Acest tip de impozit se aplică tuturor profiturile realizate în Franța de către companii și alte entități juridice. **Cota standard este de 33,33%**. IMM-urile sunt impozitate cu o cotă redusă de 15% pentru primii 38.120 € din profit. Companiile mari sunt supuse la o cotă suplimentară de 3,3%. Rata efectivă de impozitare este de 34.43%. Pentru 2012 și 2013, se aplică o cotă suplimentară de 5% la societățile cu venitul brut de peste 250 mil. de euro (înainte de a folosi creditele fiscale).

TVA și accize: Cota standard TVA este de 19,6%, și va crește la 21,2% până la sfârșitul anului 2012. Două cote reduse se aplică 5,5% asupra mărfurilor de bază și 7% asupra sectorului imobiliar, serviciilor de cazare și restaurantelor. O cotă de 2,1% se aplică la ziare, spectacole de teatru și medicamente.

Taxe pe avere și tranzacții: Un impozit pe avere netă (ISF) este perceput persoanelor fizice rezidente, pe valoarea activelor deținute, exclusiv pasive, în cazul în care valoarea netă a acestor active depășește 790 000 €. Activele, participațiile, anumite polițe de asigurare de viață, precum și alte diverse active sunt excluse de la această taxă. O scutire de 75% se aplică anumitor acțiuni nominative deținute de angajați, manageri sau acționari și o deducere de 50% din impozitul pe venit se aplică investițiilor de capital în IMM-uri.

Contribuții sociale obligatorii: Contribuțiile de asigurări sociale ale angajatorilor sunt deosebit de ridicate și variază între 14% (aplicată la salariul minim, în cazul IMM-ilor cu mai puțin de 20 de angajați) și 45%, în timp ce contribuțiile angajaților sunt în jur de 14%.

⁸ aplicabilă la un venit de peste 70.830€

GERMANIA

Impozitul pe venitul persoanelor fizice: Începând cu anul 2007, o cotă maximă de 45% se aplică veniturilor de peste 250.000 €. Pe lângă impozitul pe venit se percepe o suprataxă de solidaritate de 5,5%. De la 1 ianuarie 2009 a intrat în vigoare opțiunea de evaluare a veniturilor din investiții private și câștiguri de capital, acestea fiind impozitate la sursă, de 25% (plus taxa suplimentară de solidaritate). O deducere de 801 €⁹ pe an se aplică impozitului pe veniturile din capital. De la 1 ianuarie 2010, cotele de impozitare cresc progresiv **de la cota de bază de 14% la 42%**.

Impozitul pe profit: În ianuarie 2008 s-au luat două măsuri legate de baza de impozitare a impozitului pe profit: (i) o așa-numită regulă a pragului de dobândă (Zinsschranke), care introduce o limită a bazei impozabile prin deducerea cheltuielilor cu dobânzile în cazul în care cheltuielile nete cu dobânzile depășesc 3 milioane € și (ii) o regulă modificată a bazei de impozitare, prin care se adaugă în vederea impozitării cheltuielile cu dobânzile, cu chiriile, cheltuielile de leasing și drepturi de licență. Impozitul comercial, cum ar fi impozitul pe tranzacții imobiliare, face parte din categoria impozitelor non-personale. Orice afacere comercială care se efectuează pe teritoriul Germaniei¹⁰ intră în categoria impozitului comercial. Începând din ianuarie 2008, cota impozitului pe profit a crescut de la 15% la 15,83%, cu o suprataxă de solidaritate de 5,5%. Împreună cu impozitul local comercial, cota de impozitare generală este de aproximativ 30%. Două alte aspecte ale reformei, aplicate de la 1 ianuarie 2009, sunt: noul tratament preferențial al rezultatului reportat în întreprinderile individuale și asociațiile (non-juridice încorporate) și introducerea unui impozit reținut la sursă final de 25% care se aplică la plățile de dobânzi, dividende și la cele mai multe forme de câștiguri de capital.

TVA și accize: Cota standard de TVA a crescut de la 16% la 19% începând cu 1 ianuarie 2007. Se aplică o cotă redusă de 7% la anumite produse alimentare, transport public, cărți, hoteluri și pensiuni. Scutiri de TVA sunt acordate pentru puține servicii, cum ar fi servicii de închirieri și servicii medicale.

Taxe pe avere și tranzacții: În Germania nu se aplică impozitul pe avere. Impozitul pe proprietate, este perceput anual de către toate landurile, în funcție de valoarea fiscală evaluată a terenurilor și clădirilor situate în regiunea lor. Practic, cota reală de impozitare a transferurilor imobiliare, se ridică la 3,5%, dar începând cu 1 ianuarie 2007, landurile germane, își pot modifica singure cota și, drept urmare, jumătate dintre ele au crescut cota. Taxele de moștenire și de donație s-au modificat în 2008, fiind percepute la cote variind de la 7% la 50%, în funcție de valoarea înregistrată.

Contribuțiile sociale obligatorii fac referire la contribuțiile de asigurări sociale (19,9% în 2010), contribuțiile de asigurări de șomaj (2,8%), contribuțiile de asigurări de asistență medicală (1,95%) și contribuțiile de asigurări sociale de sănătate (14,0%). Acestea sunt, în general, plătite jumătate de către angajatori și jumătate de angajați până la un anumit plafon. Cu toate acestea, angajații plătesc o contribuție suplimentară la contribuția de asigurări sociale de sănătate de 0,9%, rezultând o cotă totală de 14,9%. Angajații fără copii, plătesc o cotă suplimentară de 0,25%, pentru asigurările de asistență medicală.

⁹ 1.602 € pentru cuplurile căsătorite

¹⁰ cu excepția activităților din domeniile agricole sau forestiere sau prestărilor de servicii independente